

ГОЛОВНІ ЦІННОСТІ ЖИТТЯ (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ)

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті розглянуті проблеми соціальних норм та цінностей, особистісних ресурсів, адаптації студентської молоді, впровадження соціально-психологічних технологій в навчальний процес вищого навчального закладу, подані результати дослідження направленні на виявлення ціннісних орієнтацій у структурі якостей особистості та визначення переваги матеріальних цінностей над духовними. Запропоновано рекомендації студентам щодо зміни їх ціннісних орієнтацій.

Ключові слова: соціологія, ціннісні орієнтації, соціальні норми та цінності, особистісні ресурси, адаптація студентської молоді, впровадження соціально-психологічних технологій.

Abstract

The article deals with the problems of social norms and values, personal resources, adaptation of student youth, the introduction of socio-psychological technologies into the educational process of higher educational institutions, the results of the research are presented to focus on identifying value orientations in the structure of personality traits and identifying the superiority of material values over spiritual ones. Recommendations for students to change their value orientations are offered.

Keywords: sociology, value orientations, social norms and values, personal resources, adaptation of student youth, introduction of socio-psychological technologies.

У світі, де дуже багато спокус, вислизують від уваги основні життєві цінності людини. Коли ми постійно кудись поспішаємо, намагаємося щось встигнути, життєві цінності працюють надійним орієнтиром, що допомагає не збитися зі шляху. Коли ми діємо відповідно до них, ми отримуємо величезне задоволення від цієї діяльності. І навпаки, якщо наші дії не підтримують наші життєві цінності, ми відчуваємо занепад сил, неспокій, стрес. Дивно, але навіть проблеми зі здоров'ям, складності у прийнятті рішень - це сліdstва невідповідності наших дій життєвим цінностям. Що ж робити? Як втримати в полі зору найважливіше?

Складно окреслити їх чітко коло. Те, що може бути життєво важливо для одного, для іншого не має принципового значення. Але все ж можна знайти якесь середньоарифметичне, яке і буде представляти основні життєві цінності людини [1].

Якщо цінності - це те, що людина вважає важливішим за все, то головні цінності кожної людини повинні бути такі: сім'я, свобода, праця, творчість, друзі, відповідальність, солідарність, чесність, вихованість.

Але, на жаль, зараз ті цінності не дуже актуальні, особливо у сучасної молоді. Це раніше людина вважалась неповноцінною, якщо мала інші цінності, а зараз, якщо твоя головна цінність не гроші, влада, відносини з протилежною статтю, то на тебе просто подивляться як на НЛЮ, яке несподівано серед білого дня приземлилося на галявині, з краплинкою жалю (бо як же так, бідна ти бідна людино, якщо у тебе такі несучасні цінності), відразливо здвигнуть плечима і просто відвернуться як від чогось неприємного, бридкого.

Головні цінності повинні формуватися в дитинстві і в сім'ї, бо коли ще як не в дитинстві закладати фундамент для подальшого становлення особистості.

Існує думка, що все почалося 20 років тому, коли Україна стала незалежною, і відбувся розпад Радянського Союзу. Дітей з дитинства привчали поважати батьків, сім'ю, батьківщину, а зараз не всі батьки розуміють для чого взагалі потрібні цінності, бо ж краще дитині не забивати голову такими «дрібницями», без них і життя буде кращим, і дитині так буде зручніше йти до поставленої мети.

Соціологічні дослідження ціннісних орієнтацій студентської молоді останнього десятиріччя переконують, що у свідомості сучасної молоді формується тип особистості, характерний для західного суспільства — особистості, яка насамперед цінує себе і вважає, що її діяльність, успіх

у житті і т. п. залежать саме від неї. З одного боку, це непогано, адже орієнтація на власні сили, розум, здібності при досягненні життєвих цілей вимагає роботи над собою, наполегливого оволодіння знаннями тощо. Утім найголовніше, щоб при виконанні цих завдань не формувалась людина-егоїст, яка зможе переступити через усе заради досягнення своєї мети.

Отже, нам потрібно зробити все необхідне, щоб молодь зробила переоцінку своїх цінностей, і прийшла до висновку, що такі цінності як сім'я, свобода, праця, творчість, друзі, відповідальність, солідарність, чесність, вихованість - найголовніші![2]

За результатами опитування, яке було проведено Міністерством молоді та спорту України з 20 липня по 10 серпня 2017 року в 24 адміністративних одиницях України та м. Києві за винятком тимчасово неконтрольованих територій та АР Крим (всього було опитано 2000 респондентів віком 14–34 років), основними цінностями в житті для більшості молоді є сімейне щастя (64 %) та здоров'я (54 %). Кар'єра (39,3%), свобода та незалежність (29,1%), а також багатство (28,1 %) – посідають друге та третє місця в переліку найбільших бажаних досягнень в житті сучасної молоді.

Молодь старших вікових груп, у віці 25–34 років, у порівнянні із молоддю молодших вікових груп, частіше є орієнтованою на досягнення сімейного щастя та здоров'я, а молодь молодшого віку, у віці 14–19 років, порівняно із представниками/-цями старшого віку, – досягти кар'єрного успіху. Окрім цього, молодь молодших вікових груп, більшою мірою, порівняно із молоддю старших вікових груп, є орієнтованою таку пріоритетну цінність як набуття кваліфікації, а молодь старших вікових груп, на відміну від молоді молодших вікових груп, – на спокій та можливість ні в що не втручатися.

Молоді люди, що мешкають у різних макрорегіонах країни, відрізняються, мають відмінності у життєвих пріоритетах. Наприклад, молодь Півдня та Заходу країни більшою мірою є орієнтованою на досягнення сімейного щастя, молодь, яка мешкає на Півночі, – здоров'я, молоді люди, що проживають у Центрі, Півдні та Сході України, – зробити кар'єру, молодь західного макрорегіону – бути незалежними, молодь центрального та східного макрорегіону – бути багатими, молодь зі Сходу та Півдня країни – мати можливість самореалізації, молодь Сходу країни має актуалізовану потребу набутти професійної кваліфікації [3].

Проблемі вивчення соціальних норм та цінностей, особистісних ресурсів, адаптації студентської молоді у вищому навчальному закладі, впровадження соціально-психологічних технологій в навчальний процес вищого навчального закладу присвячено ряд робіт А. Слободянюка та Л. Косаревої [4-7].

Основною групою людей, що підлягає дослідженню є студенти вищих навчальних закладів України. Існує проблемна ситуація, яка полягає в протиріччі між матеріальними, духовними цінностями та станом життєвих цінностей серед молоді в цілому. Хоч більшість молоді і вважає, що в світі переважають матеріальні цінності, але особисто для неї найголовнішими є духовні цінності, які б вона не проміняла ні на які гроші-сім'я, дружба, любов...

Об'єктом даного соціологічного дослідження є студенти ВНТУ, м. Вінниця, першокурсники факультету МІБ груп МВКД-186, МІТ-186 та Л-186. Об'єкт складається з 30 осіб віком 17-18 років, з яких 17 хлопців і 13 дівчат.

Предметом соціологічного дослідження є ціннісні орієнтації молоді.

Метою даного соціологічного дослідження є виявлення ціннісних орієнтацій у структурі якостей особистості. Визначення переваги матеріальних цінностей над духовними.

В листопаді 2018 року на території ВНТУ було проведено опитування студентів 1 курсу факультету менеджменту та інформаційної безпеки у кількості 30 осіб, серед них 17 осіб (57%)-представники чоловічої статі і 13 осіб (43%)- представниці жіночої статі. Віком 17 років-20 осіб (67%), 18 років-10 осіб (33%). 5 осіб (17%) - жителі сільської місцевості, 5 осіб (17%) - жителі смт, 18 осіб (60%) – жителі міста, 2 особи (6%) - жителі обласного центру.

В ході даного соціологічного дослідження були отримані такі результати:

На запитання «Чи замислювалися Ви над цінністю свого життя?» 10% відповіли, що постійно замислювалися, половина опитуваних (50%) відповіли, що часто замислювалися, третина (33%) опитуваних відповіли, що дуже рідко замислювалися і 7% - ніколи не замислювалися. Це свідчить про те, що переважна більшість часто замислюється над цінностями свого життя.

При відповіді на питання «Які цінності для Вас важливіші?» 50% відповіли, що важливіші - матеріальні, 50% відповіли – духовні. Це свідчить про те, що для студентів матеріальні та духовні цінності є рівноважними.

На питання «Що найголовніше в житті?» можна було обрати декілька варіантів відповідей. 13 студентів (43%) обрали варіант багато грошей, 7 студентів (23%) обрали – можливість допомогати людям, 13 студентів (43%) обрали – цікаву роботу, 3 студентів (10%) обрали – визнання навколишніх людей, 3 студентів (10%) обрали – успіх у жінок(чоловіків), 11 студентів (37%) обрали – фізичну силу і здоров'я, 5 студентів (17%) – владу над людьми, 19 студентів (63%) – сімейне благополуччя, 4 студента (13%) – духовне багатство, 5 студентів (17%) – солідну посаду, 9 студентів (30%) – моральну досконалість, 8 студентів (27%) – процвітаючий бізнес, 1 студент (3%) – інше. Це говорить про те, що найголовнішим в житті є сімейне благополуччя.

Проаналізувавши таблицю двовимірного розподілу ознак, в якій порівнювалися відповіді осіб жіночої та чоловічої статі на питання «Які цінності для Вас важливіші?», було отримано такий результат, що для третини жінок (38,5%) важливими є матеріальні цінності, а для більшої частини жінок (61,5%) важливішими є духовні цінності. Для більшої частини чоловіків (64,7%) важливішими є матеріальні цінності, а для третини (35,3%) – духовні. Це говорить про те, що жіноча стаття більш цінує духовне становище, а чоловіча – матеріальне.

Таким чином, на основі аналізу результатів проведеного соціологічного дослідження можна сказати, що висунуті гіпотези підтвердилися частково. Більшість студентів мають проблеми за відсутності взаєморозуміння з батьками. Щодо престижної роботи можна сказати, що для багатьох студентів вона є значно цінною, оскільки молодь хоче задовольнити матеріальні потреби, а для цього необхідна робота з престижною заробітною платою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Основні життєві цінності людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://blog.i.ua/user/5404870/1758261/>
2. Цінності сучасної молоді [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.dyvensvit.org/articles/5640.html>
3. Ціннісні орієнтації молоді: результати всеукраїнського соціологічного опитування. – Міністерство молоді та спорту України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dsmsu.gov.ua/media/2017/11/16/7/Socdoslidjennya_2017.pdf
4. Слободянюк А. В. Соціальні норми та цінності як невід'ємні характеристики категорії влади [Текст] / А. В. Слободянюк // Вісник Київськ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Серія "Соціологія. Психологія. Педагогіка". - Вип. 9. - Київ, 2000. - С. 5-7.
5. Слободянюк А. В. Проблеми адаптації студентської молоді у вищому навчальному закладі (за результатами соціологічного дослідження) [Текст] / А.В.Слободянюк // Гуманізм та освіта. Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції, м.Вінниця, 21-23 вересня 2004 р. В 2-х томах. – Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2004. – Т. 2. – С. 247
6. Слободянюк А. В. Впровадження соціально-психологічних технологій в навчальний процес вищого навчального закладу [Текст] / А. В. Слободянюк, Л. В. Косарева // ІНТЕРНЕТ-ОСВІТА-НАУКА-2006 : п'ята міжнародна конференція ІОН-2006, 10-14 жовтня, 2006 р. - Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2006. – Т. 2. – С. 742-743.
7. Слободянюк А. В. Особистісні ресурси студентської молоді (на матеріалах соціально-психологічних досліджень) [Текст] / А. В. Слободянюк, Л. В. Косарева // Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка. – 2018. – № 17. – С. 89-95

Малярчук Наталія Сергіївна – студентка групи МІТ-186., факультет менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Слободянюк Анатолій Володимирович, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету.

Maliarchuk Natalia S. – student, faculty of management Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa.

Slobodyanyuk Anatoly V. – PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University.